

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Саюк Марія Вікторівна 1995 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Національний університет «Одеська юридична академія» за спеціальністю 081 «Право».

Працює науковим співробітником у відділі дослідницької діяльності університетів Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, м.Київ з 2024 року до цього часу. Виконала акредитовану освітню-наукову програму «Політика і лідерство у вищій освіті».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Інституту вищої освіти НАПН України від 20 березня 2026 року № 18 в Інституті створено разову спеціалізовану вчену раду ДФ 26.456.004 з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту САЮК Марії Вікторівни «Підготовка освітніх лідерів за магістерськими програмами університетів Нідерландів» з метою присудження ступеня доктора філософії з галузі знань «01 Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» у такому складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради - КАЛАШНІКОВА Світлана Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, радник при дирекції Інституту вищої освіти НАПН України;

Рецензентів - СКИБА Юрій Андрійович, доктор педагогічних наук, доцент, заступник директора з наукової роботи Інституту вищої освіти НАПН України;

ОТИЧ Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці Інституту вищої освіти НАПН України;

Офіційних опонентів - БОБРИЦЬКА Валентина Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

МУКОВІЗ Олексій Павлович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Разова спеціалізована вчена рада на засіданні 13 травня 2026 року прийняли рішення про присудження ступеня філософії з галузі знань 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» Саюк Марії Вікторівни на підставі публічного захисту дисертації «Підготовка освітніх лідерів за магістерськими програмами університетів Нідерландів» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Дисертацію виконано в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ.

Науковий керівник: Регейло Ірина Юріївна, доктор педагогічних наук, старший

науковий співробітник, член-кореспондент НАПН України, головний науковий співробітник відділу дослідницької діяльності університетів Інституту вищої освіти НАПН України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису (наводиться аналіз дисертації щодо дотримання вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувач має 18 наукових публікацій за темою дисертації, з них 7 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; одноосібні методичні рекомендації, що рекомендовані до друку Вченою радою Інституту вищої освіти НАПН. (*зазначити три наукові публікації*):

1. Саюк, М. Особливості підготовки освітніх лідерів за магістерською програмою в Університеті прикладних наук Стендена (Нідерланди). *Український педагогічний журнал*. 2024. № 1, С. 34–44. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-1-34-44>

2. Саюк, М. Підготовка магістрів у сфері управління вищою освітою в Україні. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2023. № 16, С. 172-188. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-16-172-188>

3. Саюк, М. Освітнє лідерство і професіоналізація. Україна vs Нідерланди (AVANS+) *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2025 №38(1), С. 44-54 DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2025-38-44-58>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці та висловили зауваження:

Голова ради:

Калашнікова Світлана Андріївна, д.пед.н., професор, дійсний член (академік) НАПН України, Інститут вищої освіти НАПН України;

Без зауважень.

Рецензенти:

Скиба Юрій Андрійович, д.пед.н., доцент, Інститут вищої освіти НАПН України.

Зауваження:

1. У дисертації простежується ідея про перевагу лідерсько-орієнтованої моделі професійної підготовки над управлінсько-адміністративною. Таке твердження вважаємо дискусійним. Чи не доцільніше в умовах української системи освіти говорити не про заміщення менеджерської парадигми лідерською, а про їх інтеграцію?

2. В чому полягають відмінності в організації освітнього процесу підготовки магістрів Нідерландів на основі розвитку індивідуального лідерства, командного та дослідницького лідерства, лідерства-служіння та ціннісного лідерства?

3. В умовах цифрової трансформації освітнього процесу, які інноваційні технології і методи використовуються у процесі підготовки освітніх лідерів у Нідерландах? Які з проаналізованих методів є інноваційними для української системи підготовки? Чи можливо їх інтегрувати у національну систему вищої освіти?

4. Які елементи запропонованої моделі підготовки освітніх лідерів можуть бути впроваджені в українських університетах у короткостроковій перспективі без суттєвих організаційних змін?

Отиц Олена Миколаївна, д.пед.н., професор, Інститут вищої освіти НАПН України.

Зауваження:

1. Запропоноване авторське визначення поняття «освітній лідер» (с. 49), попри його змістовну цілісність та відповідність сучасним підходам до лідерства як стилю впливу, репрезентує функціональні обов'язки управлінців саме на інституційному рівні. Нам видається, що перспективним напрямом подальших наукових пошуків дисертантки могла б стати концептуалізація цих функціонально-рольових характеристик й на інших рівнях управління (інституційному, регіональному, національному).

2. Першорядною умовою імплементації національними закладами вищої освіти запропонованої дисертанткою моделі освітніх лідер зазначається урахування чинного Закону України «Про вищу освіту» та затверджених стандартів вищої освіти без необхідності додаткового фінансування чи створення спеціальних умов. До цього, на нашу думку, варто було б додати кадрові умови як ключові для впровадження запропонованої моделі.

Офіційні опоненти:

Бобрицька Валентина Іванівна, д.пед.н., професор, Український державний університет імені Михайла Драгоманова.

Зауваження:

У Загальній характеристиці роботи недостатньо повно представлено методологічні взаємозв'язки виявлених суперечностей, які обґрунтовують вибір теми дослідження, і визначення його завдань. Так, виникає запитання: Яке із завдань дослідження було спрямовано на розв'язання виокремленої авторкою другої суперечності щодо подолання невідповідності між соціальними запитами українського суспільства на висококваліфікованих освітніх лідерів в умовах інтеграційних процесів та наявним рівнем їх професійної підготовки?

Актуальності дослідженню додало б урахування більшою мірою особливостей перебігу освітнього процесу у вищій освіті України в умовах загроз і викликів, зокрема пандемічних і військових. Ці загрози й виклики тривають більше п'яти років і хронологічно накладаються майже на увесь період дисертаційного дослідження здобувачки. На нашу думку, натепер це є особливістю підготовки освітніх лідерів в Україні, яку не можна ігнорувати, а також одним із визначальних чинників, що детермінує успішність роботи освітніх лідерів в умовах невизначеної соціокультурної турбулентності, впливає на інституційну політику закладу вищої освіти, трансформацію змістового наповнення освітніх програм, впровадження системи індивідуального наставництва, інтеграцію рефлексивних практик, а також практичні шляхи їх реалізації. Так само як і на прогнозований варіант моделювання досліджуваного феномену в умовах повоєнної відбудови.

У підрозділі 2.3 дослідження (с. 121-142), визначено стилі лідерства, що покладені в основу підготовки освітніх лідерів в Нідерландах. Доцільно було б, на нашу думку, у тексті роботи вказати: Які освітні програми було проаналізовано (с.

128) з вказівкою на джерела (зі списку використаних у дисертації), а також уточнити джерела (зі списку використаних у дисертації), на підставі яких здійснено узагальнення (с. 131) про те, що 10 з 10 університетів Нідерландів мають частину освітніх компонентів, присвячену розвитку індивідуального лідерства здобувачів; у 8 з 10 університетів – формуванню командного та дослідницького лідерства здобувачів; у 6 з 10 університетів в основу підготовки розробниками освітніх програм закладено концепцію лідерства-служіння та ціннісного лідерства. Уточнення джерельної бази надало б більшої обґрунтованості висновкам та узагальненням авторки. Окрім того, слід було у додатках надати фрагменти означених освітніх компонентів (автентичний текст з українським перекладом), що б суттєво збагатило їх інформаційне наповнення.

У підрозділі 3.2 дослідження (с. 159-174) надано теоретичне обґрунтування моделі підготовки освітніх лідерів в Україні в умовах магістратури з урахуванням отриманого досвіду університетів Нідерландів. На нашу думку, у характеристиці змісту освітнього процесу як складника розробленої авторкою моделі, слід було відійти від узагальнення й більшою мірою зосередитися на предметному полі дослідження. Так, на нашу думку, вдалішими формулюваннями були б такі: «Теоретичні основи освітнього лідерства» (у тексті «Теоретичні основи лідерства», с. 168), «Практичні основи освітнього лідерства» (у тексті «Практичні основи лідерства», с. 168), «Особистісний розвиток освітнього лідера» (у тексті «Особистісний розвиток», с. 168), «Інтеграція освітнього лідера в наукове середовище» (у тексті «Інтеграція в наукове середовище», с. 168). Така ж уніфікація є й переліку представлених у моделі компетентностей, які мають інтегруватися у загальні та спеціальні компетентності стандартів вищої освіти, де в жодному рядку не згадано про освітнє лідерство чи освітнього лідера (с. 168).

На наше переконання, надані у підрозділі 3.2 рекомендації щодо імплементації досвіду університетів Нідерландів в магістерську підготовку освітніх лідерів підсилили б конкретні приклади, які б знівелювали низку запитань: Які обов'язкові освітні компоненти доповнили б програми підготовки освітніх лідерів (с. 171)?; Що конкретно пропонується для включення у модулі освітніх компонентів з європейських освітніх політик, зокрема з документів Болонського процесу, міністерських комюніке, ESG-стандартів, освітніх політик Європейського простору вищої освіти тощо (с. 171)?; Які управлінські кейси можна використати у супервізійних групах (с. 172)?; Що собою представляють окремі сесії для створення «рефлексивного простору», де аналізують складні управлінські ситуації (які?) (с. 173)? тощо.

У Додатку Д дисертації представлено Матрицю особливостей магістерської підготовки освітніх лідерів в університетах Нідерландів (с. 221-222). До аналізу було долучено 10 університетів Нідерландів, вказано їх назви, виокремлено особливості магістерських програм кожного із означених вищих навчальних закладів. Проте варто було б вказати першоджерела, на який ґрунтується цей інформаційно-аналітичний виклад, а не виключно наукові статті авторки дисертації.

Муковіз Олексій Павлович, д.пед.н., професор, Уманський національний університет.

Зауваження:

1. Бажано було б доповнити структуру дисертації переліком умовних

скорочень перед змістом, що зробило б виклад матеріалу більш упорядкованим і зручним для читача.

2. Було б доречним у перспективі розширити порівняльний контекст дослідження за рахунок залучення досвіду окремих європейських країн, що могло б ще більше посилити узагальнювальну цінність результатів.

3. Модель має чітку концептуальну основу, водночас окремі її компоненти (зокрема візія, цінності, компетентності) представлені на узагальненому рівні. Певна їх конкретизація в аспекті практичної реалізації могла б додатково підсилити прикладний характер моделі.

4. У моделі представлено програмні результати навчання та компетентності, однак не окреслено інструментарій їх оцінювання. Бажано було б доповнити модель критеріями сформованості лідерських компетентностей.

5. У списку використаних джерел наявні окремі неточності в оформленні, що потребують узгодження з вимогами ДСТУ 8302:2015.

6. У дисертації трапляються поодинокі технічні неточності, які не впливають на загальну якість викладу.

Рада відзначає високий науковий рівень дисертації, кваліфікує її як роботу в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення важливих наукових проблем компаративної педагогіки, зокрема підготовка освітніх лідерів за магістерськими програмами в університетах.

Результати
голосування:

відкритого

«За» 5 членів ради,
«Проти» немає членів ради,
«Утримались» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Саюк Марії Вікторівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Світлана КАЛАШНІКОВА